

PHONG TRÀO ĐẤU TRANH CỦA GIỚI TRÍ THỨC PHÁP

ỦNG HỘ CUỘC KHÁNG CHIẾN CHỐNG MĨ CỦA VIỆT NAM (1954 -1975)

TS. Nguyễn Thị Hạnh

Đại học Sư phạm Hà Nội

Cuộc kháng chiến chống Mĩ cứu nước của dân tộc Việt Nam được thế giới biết đến như biểu tượng của lòng quả cảm và ý chí sắt đá của một dân tộc nhỏ bé song không bao giờ biết lùi bước trước kẻ thù, biểu tượng của “*luơng tri thời đại*” và “*phẩm giá con người*”. Cũng chính bởi lẽ đó, thắng lợi của cuộc kháng chiến chống Mĩ không chỉ là thành quả của riêng nhân dân Việt Nam mà còn là của nhân loại yêu chuộng hòa bình trên toàn thế giới. Làm nên nét đặc biệt của cuộc kháng chiến chống Mĩ chính là sự ủng hộ mạnh mẽ và bền bỉ của phong trào hòa bình ở Pháp với sự tham gia đông đảo và phong phú của các giai tầng trong xã hội Pháp. Đặc biệt và ghi dấu ấn, đồng thời cũng tạo nên sự khác biệt với các phong trào khác chính là sự ủng hộ của tầng lớp trí thức Pháp. Bài viết đề cập tới những hoạt động của “*Liên đoàn các trường đại học Pháp*” (*Intersyndicat Universitaire-ISU*) và “*Hội y tế Pháp-Việt*” (*Association médicale Franco-vietnamienne - AMFV*) trong phong trào đấu tranh ủng hộ Việt Nam kháng chiến chống Mĩ.

1. Hoạt động của Liên đoàn các trường đại học Pháp (*Intersyndicat Universitaire - ISU*)

Là một tổ chức chính trị liên kết Công đoàn của các trường đại học khác nhau với thành phần tham gia chính là các giảng viên đại học, bên cạnh đó còn có cả các nghiên cứu viên, sinh viên, Liên đoàn các trường đại học Pháp đại diện cho những tư tưởng hết sức tiến bộ và luôn đi đầu trong các phong trào đấu tranh xã hội. Trong suốt thời gian diễn ra chiến tranh Việt Nam, bên cạnh việc luôn tích cực tham gia mọi hoạt động chung của phong trào hòa bình Pháp ủng hộ Việt Nam, Liên đoàn cũng có nhiều sáng kiến hoạt động riêng rẽ và gây được tiếng vang lớn.

Ngày 7/2/1965, Mĩ bắt đầu chiến dịch ném bom miền Bắc, sự tàn phá khốc liệt của nó ngay lập tức được báo “*Nhân đạo*”¹ đăng tải, đã gây chấn động dư luận Pháp cũng như trên thế giới. Phong trào đấu tranh của nhân dân Pháp bùng lên mạnh mẽ và lôi kéo ngày

¹ Báo *Nhân đạo* (L'Humanité) là cơ quan ngôn luận của Đảng Cộng sản Pháp, được thành lập năm 1904 và là một trong những tờ báo có uy tín, thu hút được số lượng bạn đọc đông đảo ở nước Pháp và trên thế giới.

càng nhiều các thành phần xã hội khác nhau tham gia. Cũng bắt đầu từ thời điểm này Liên đoàn các trường đại học Pháp đã phát động riêng một phong trào đấu tranh ủng hộ Việt Nam mạnh mẽ. Phong trào được mang tên: “*Đoàn kết vì Việt Nam.*”

Xuất phát điểm của phong trào phải kể đến một yếu tố có ảnh hưởng đặc biệt đó chính là phong trào biểu tình của sinh viên Mỹ chống chiến tranh Việt Nam. Bắt đầu từ những năm 1960, khi Mỹ tăng cường cuộc chiến tranh ở Việt Nam, trong xã hội Mỹ đã có những xáo trộn lớn. Lớp thanh niên được sinh ra trong thời kỳ “*bùng nổ dân số*” sau Chiến tranh thế giới Hai đang là sinh viên đại học hoặc vừa ra trường đã phải đối mặt với những vấn đề xã hội như: nạn thất nghiệp hay những hệ tư tưởng chính trong xã hội mà đối với họ đã trở nên quá lỗi thời. Bản thân họ lại được tiếp thu nhiều tư tưởng mới và cách nhìn nhận cuộc sống cũng khác hơn. Do vậy, họ muốn làm một “*cuộc cách mạng*” để thay đổi xã hội. Đúng thời điểm đó, thực tế cuộc chiến tranh mà Mỹ tiến hành ở Việt Nam đã tác động tới tư duy chính trị của giới trẻ Mỹ. Khát vọng tự do của dân tộc Việt Nam nhỏ bé cùng hòa nhịp với khát vọng tự do của giới trẻ trong đời sống chính trị, trong học thuật... v.v. Xuất phát từ những yếu tố đó, bắt đầu từ tháng 9/1964, một phong trào biểu tình mạnh mẽ của sinh viên Mỹ bùng nổ, bắt đầu từ trường đại học

Berkeley với mục đích đòi chính phủ Mỹ phải áp dụng các quyền tự do thành lập các tổ chức chính trị đối với sinh viên. Khi cuộc ném bom đầu tiên của Mỹ ra miền Bắc được tiến hành, mục tiêu phản đối chiến tranh mà Mỹ tiến hành ở Việt Nam trở thành tâm điểm của phong trào đấu tranh ở các trường đại học Mỹ.

Vào thời điểm đó, đời sống chính trị ở nước Pháp cũng sôi động không kém. Trong các trường đại học Pháp, xu hướng phải thay đổi xã hội được giới trẻ đặt ra. Ảnh hưởng của tư tưởng “*phi thực dân hóa*” phổ biến trong đời sống chính trị nước Pháp và phong trào đấu tranh chống Mỹ ở Việt Nam là tâm điểm của tư tưởng này.

Một trong những cá nhân đầu tiên nổi “*sai dây*” đoàn kết đấu tranh chống chiến tranh Việt Nam giữa các trường đại học Mỹ và Pháp là Harvey Goldberg. Là giảng viên của Đại học Michigan, Goldberg có nhiều công trình nghiên cứu về “*chủ nghĩa thực dân*” và đặc biệt rất quan tâm tới lịch sử đấu tranh “*phi thực dân hóa*” của các dân tộc thuộc địa². Là một trong những người lãnh đạo cuộc đấu tranh của Liên đoàn các trường

² Madeleine Reberieux, “*Des universitaires américains aux origines du collectif intersyndical universitaire français*”, Vietnam – une coopération exemplaire, l’Harmattan, 2004, p. 29. (“*Ảnh hưởng của phong trào đấu tranh ở các trường đại học Mỹ tới Phong trào quyền góp vì Việt Nam của Liên đoàn các trường đại học Pháp*”, Việt Nam- một ví dụ của sự hợp tác, NXB Harmattan, 2004, tr. 29).

đại học Mỹ chống chiến tranh Việt Nam, Goldberg muốn phong trào phát triển rộng hơn nữa bằng việc liên kết với phong trào của các nước Tây Âu, nhất là của nước Pháp.

Để thực hiện ý tưởng đó, tháng 2/1965, Goldberg tìm cách liên lạc với những người lãnh đạo Liên đoàn các trường đại học Pháp và đề nghị phát động một phong trào ủng hộ của giới trí thức ở Pháp cho cuộc kháng chiến chống Mỹ của nhân dân Việt Nam. Ý tưởng này ngay lập tức nhận được sự ủng hộ của người lãnh đạo cao nhất của Liên đoàn quốc gia các Giảng viên đại học Pierre Kahane³ - Tổng thư ký Liên đoàn. Ông đã triệu tập hội nghị toàn thể ngay sau đó và đạt được sự đồng thuận về việc phát động một phong trào đấu tranh ủng hộ Việt Nam dưới tên gọi "*Đoàn kết vì Việt Nam*" với sự tham gia đông đảo của các giảng viên, nghiên cứu viên, sinh viên các trường đại học trên toàn nước Pháp. Phong trào phát động hai hình thức đấu tranh chủ yếu:

Thứ nhất, tổ chức những hoạt động tuyên truyền rộng rãi để vạch trần bản chất cuộc chiến tranh Mỹ tiến hành ở Việt Nam nhằm chống lại những luận điệu xuyên tạc

mà Mỹ đưa ra trong việc tham chiến ở Việt Nam.

Thứ hai, tổ chức nhiều hoạt động để phân đối mọi hình thức chiến tranh.⁴

Hoạt động đầu tiên của Liên đoàn có quy mô toàn nước Pháp và sau đó ảnh hưởng tới nhiều nước châu Âu diễn ra vào ngày 21/3/1965. Trong ngày đó, Liên đoàn đã tổ chức hai cuộc mít tinh lớn với nội dung "*Trường Đại học chống lại cuộc chiến tranh Việt Nam*" và "*Lời kêu gọi của các giảng viên đại học chống lại chiến tranh Việt Nam và sự xâm lược của Mỹ*". Các thành viên tham gia mít tinh đã tiến hành thu thập chữ kí ủng hộ Việt Nam tại các trường đại học trên toàn nước Pháp và sau đó phát triển phong trào ở nhiều nước Tây Âu khác.⁵

Để mở rộng hơn nữa hoạt động, những người lãnh đạo phong trào đã có sáng kiến xuất bản tập san. Tháng 10/1965, số đầu tiên của tập san phong trào "*Đoàn kết vì Việt Nam*" được phát hành. Tập san đăng những thông tin và hoạt động của Phong trào cũng như số tài sản quyên góp được cho Việt Nam. Trong suốt những năm từ 1965 đến 1975, có tới 28 số tập san đã được xuất bản và đã thu hút được rất đông đảo bạn đọc.

³ Jean-Pierre Kahane sinh năm 1926 tại Paris, là cựu sinh viên của Đại học Sư Phạm Paris và sau đó trở thành giáo sư Toán học của nhiều trường đại học ở Pháp; là thành viên của Viện Hàn lâm Khoa học Pháp... Ông là người lãnh đạo và có những hoạt động hết sức tích cực trong Phong trào chống chiến tranh Việt Nam. http://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Pierre_Kahane

⁴ Nicole Simon-Cortés, "*Pour une histoire du Collectif 1965-1975*", Vietnam - une coopération exemplaire, l'Harmattan, 2004, p. 32. ("*Lịch sử phong trào Đoàn kết vì Việt Nam (1965-1975)*", *Việt Nam - một ví dụ của sự hợp tác*, NXB Harmattan, 2004, tr. 32)

⁵ Nicole Simon-Cortés, sđd, tr.33.

Bắt đầu từ năm 1966, Liên đoàn các trường Đại học Pháp đã có những sáng kiến tổ chức hoạt động mang tính chất cụ thể và đạt hiệu quả hơn. Một trong những sáng kiến tiêu biểu và sau đó được nhiều tổ chức khác làm theo chính là cuộc vận động “*Sáu giờ vì Việt Nam*” diễn ra ngày 26/03/1966 trên toàn nước Pháp. Hoạt động này đã thu hút được sự tham gia của nhiều nhân vật chính trị quan trọng, đại diện của các tổ chức công đoàn với hoạt động phong phú như: biểu diễn ca nhạc, đọc thơ, chiếu phim, hội thảo...nhằm mục đích tuyên truyền và quyên góp cho Việt Nam.

Hoạt động “*Sáu giờ vì Việt Nam*” đã có tiếng vang lớn trên toàn nước Pháp. Ngay sau đó, có nhiều tổ chức quần chúng khác cũng hưởng ứng hoạt động này theo cách tương tự. Ví dụ, “ Ủy ban Quốc gia Việt Nam” (CVN), ngày 28/10/1966, cũng tổ chức một hoạt động với tên gọi “*Sáu giờ của thế giới vì Việt Nam*” hay ngày 10/12/1966, “*Ủy ban hành động vì hòa bình*” cũng tổ chức một cuộc diễu hành với tên gọi “*Sáu giờ của thế giới vì Việt Nam*” ở quảng trường Bastille (Paris).

Sang đến năm 1967, hoạt động của Liên đoàn trở nên sôi nổi chưa từng thấy với rất nhiều sự kiện quan trọng như: chiến dịch “*Quyên góp sách cho Việt Nam*” từ ngày 9/5; đề xướng và chủ trì “*Ngày tri thức Việt Nam*”; tham gia vào sự kiện “*Hội họa vì hòa*

binh cho Việt Nam” (tháng 6-7/1967) và đã quyên góp được nhiều tác phẩm hội họa để bán lấy tiền ủng hộ Việt Nam.⁶

Bên cạnh những hoạt động tự khởi xướng, Liên đoàn các trường Đại học cũng tích cực tham gia vào chiến dịch “*Con tàu vì Việt Nam*” được Đảng Cộng sản Pháp phát động bắt đầu từ ngày 03/11/1967.⁷ Mục tiêu của phong trào đặt ra là “*trong vòng hai tháng, phải quyên góp được 5.000 tấn hiện vật*” để ủng hộ Việt Nam.⁸ Các thành viên của Liên đoàn đã tham gia tích cực thông qua nhiều hoạt động khác nhau như: quyên góp tiền và hiện vật, tự làm và bán những tấm thiệp chúc mừng, bán những tác phẩm hội họa để lấy tiền mua các hiện vật cần thiết

⁶ Nicole Simon-Cortés, “*V Comme Viet Nam, D’Armand Gatti*”, (V (Chiến thắng) giống như Việt Nam”) sdd, tr. 37 (Tiếng Pháp, “*Victoire*” có nghĩa là “*Chiến thắng*”. Người viết chơi chữ khi sử dụng chữ cái đầu của *Victoire* và chữ cái đầu của từ *Việt Nam* để nói lên biểu tượng chiến thắng. Armand Gatti là nhà hoạt động nghệ thuật có tiếng ở Pháp và chịu ảnh hưởng nhiều từ các nhà cách mạng như Fidel Castro, Ernesto Guevara. Ông đã chịu trách nhiệm chính cho việc thành lập và xúc tiến hoạt động của phòng nghệ thuật Gatti, tập trung vào việc tổ chức những buổi trưng bày tranh và các tác phẩm nghệ thuật đã quyên góp được, tổ chức bán các tác phẩm nghệ thuật và các buổi trình diễn nghệ thuật để lấy kinh phí cho hoạt động của phong trào và các hoạt động khác ủng hộ Việt Nam) http://fr.wikipedia.org/wiki/Armand_Gatti.
⁷ Xem thêm bài viết của Nguyễn Thị Hạnh, “*Sự ủng hộ của Đảng Cộng sản Pháp đối với Việt Nam ở Hội nghị Paris (1968-1973)*”, Tạp chí Nghiên cứu Châu Âu, số 5 (128) 2011, tr.58-67.

⁸ André Narritsens, “*Le Vietnam en mai*”, les Cahiers, 5/1968, p.20 (“*Việt Nam trong sự kiện tháng Năm*” số tháng 5/1968, tr. 20).

ùng hộ cho “*Con tàu vì Việt Nam*.”⁹ “Đến cuối đợt, riêng các tổ chức Công đoàn đã quyền góp được 120 triệu franc, trong đó đóng góp của Liên đoàn các trường Đại học Pháp chiếm một số lượng không nhỏ.”¹⁰

Ngày 18/01/1969, đàm phán 4 bên về vấn đề hòa bình cho Việt Nam chính thức được bắt đầu tại Paris. Nhận thấy sự cần thiết phải mở rộng ảnh hưởng của phong trào “*Đoàn kết vì Việt Nam*” để có được sự giúp đỡ thiết thực nhất cho Hội nghị Paris, những người lãnh đạo Liên đoàn đã ra lời kêu gọi đoàn kết đối với những ai quan tâm tới cuộc chiến tranh Việt Nam. Lời kêu gọi được đăng trong tập san số đặc biệt vào tháng 7/1969 với tiêu đề “*Sự giúp đỡ Việt Nam mới chỉ bắt đầu!*”:

“Trong thời gian gần đây, Việt Nam đã mở một mặt trận mới có tính chất quyết định cho cuộc kháng chiến thần thánh của họ, mặt trận ngoại giao tại Paris! Cuộc kháng chiến của nhân dân Việt Nam đã bước đến giai đoạn cuối! Để có thể thắng lợi trong cuộc đấu tranh này, cần phải tăng cường hơn nữa sức mạnh cả tinh thần và vật chất. Để ủng hộ Việt Nam trên mặt trận ngoại giao, chúng ta cần phải làm cho dư luận thế giới hiểu rõ về những đường lối, chủ trương của phía Việt Nam Dân chủ Cộng hòa và Mặt trận Dân tộc

giải phóng Miền Nam Việt Nam. Về mặt vật chất, cần phải hiểu rằng nhân dân Việt Nam cần một sự giúp đỡ vô cùng to lớn, và chúng ta, tất cả những giảng viên đại học, các nhà nghiên cứu, sinh viên... hãy hành động ngay lập tức với những sự giúp đỡ thiết thực nhất!”

Lời kêu gọi nhận được sự hưởng ứng nhiệt tình từ các thành viên của Liên đoàn các trường đại học Pháp. Trong suốt thời kỳ Hội nghị Paris diễn ra, đã có hàng trăm cuộc biểu tình của giảng viên, nghiên cứu viên, sinh viên các trường đại học đấu tranh đòi Mỹ phải đàm phán thực sự. Những yêu sách mà phía Việt Nam đưa ra trong quá trình đàm phán cũng được Liên đoàn phổ biến rộng rãi nhằm tranh thủ sự ủng hộ của dư luận. Đặc biệt, ở giai đoạn phía Việt Nam quyết định đưa nội dung Hiệp định ra đấu tranh công khai để tranh thủ sự ủng hộ của dư luận quốc tế, Liên đoàn các trường đại học Pháp đã có những hoạt động mạnh mẽ cả trong và ngoài nước để thu hút dư luận Pháp và thế giới ủng hộ Việt Nam.

Sự ủng hộ của Liên đoàn các trường đại học Pháp đối với Việt Nam không chỉ dừng lại ở phạm vi trong nước. Với thế mạnh là hợp tác quốc tế của các trường đại học và các viện nghiên cứu, Liên đoàn mở rộng hoạt động của mình tới nhiều trường đại học trên

⁹ Nicole Simon-Cortés, “*Pour une histoire du Collectif 1965-1975*”, sdd, tr.36.

¹⁰ André Narritsens, sdd, p.20.

¹¹ Nicole Simon-Cortés, sdd, tr.36.

thế giới. Các giảng viên Pháp tham gia phong trào, thông qua những chuyển trao đổi và hợp tác khoa học của mình, đã phát động phong trào ủng hộ Việt Nam tới các đồng nghiệp ở nhiều trường đại học thuộc nhiều quốc gia Tây Âu và thu hút được sự ủng hộ đông đảo đến từ đội ngũ giảng viên của các nước: Đức, Thụy Sĩ, Thụy Điển, Hà Lan, v.v., thông qua nhiều hoạt động thiết thực như: quyên góp tiền, sách báo, thu thập chữ ký phản đối chiến tranh, v.v. Và điều quan trọng hơn cả là thông qua những bài giảng của các giảng viên đại học, thực tế cuộc chiến mà Mĩ đã tiến hành ở Việt Nam đã tác động sâu sắc tới đông đảo sinh viên ở các trường đại học và điều này tạo nên một ảnh hưởng lâu dài.

Như vậy, trong suốt thời gian hoạt động của mình, từ 1966 đến 1975, phong trào “Đoàn kết vì Việt Nam” do Liên đoàn các trường Đại học khởi xướng đã tạo được tiếng vang to lớn và thu hút được sự tham gia của nhiều tổ chức Công đoàn ngành khác nhau như: thư viện, giáo dục v.v. Hơn thế nữa, hoạt động của Liên đoàn không chỉ có những ảnh hưởng to lớn và mạnh mẽ trong nước Pháp mà còn là cầu nối cho phong trào đấu tranh thế giới. Đây là một trong những phong trào có ảnh hưởng rộng lớn nhất không phải bởi quy mô của nó mà bởi tính chất đặc thù của thành phần tham gia. Các giáo sư, giảng viên của các trường đại học

Pháp đã tạo được một ảnh hưởng hết sức to lớn thông qua đặc trưng nghề nghiệp của họ. Do đó, sự ủng hộ của Liên đoàn các trường Đại học không chỉ mang ý nghĩa to lớn đối với cuộc kháng chiến chống Mĩ của nhân dân Việt Nam mà còn đưa phong trào đấu tranh chính trị của nước Pháp trong giai đoạn đó lên một tầm cao mới.

2. Hoạt động của Hội Y tế Pháp-Việt (Association médicale Franco-vietnamienne - AMFV)

Được thành lập vào năm 1967 do sáng kiến của những người đứng đầu trong “*Hội Cộng sản Cách mạng*” (La Ligue Communiste Révolutionnaire (1968-1981)), Hội Y tế Pháp-Việt đã có những hoạt động hết sức thiết thực và đã gây được những tiếng vang to lớn đối với phong trào chung của nước Pháp ủng hộ Việt Nam. Trong quá trình hoạt động, Hội đã thu hút được sự quan tâm của nhiều nhân vật đầu ngành y tế Pháp và có những giúp đỡ hết sức hiệu quả cả về thuốc men lẫn kỹ thuật đối với Việt Nam cho đến năm 1975. Tổ chức này còn là cầu nối cho sự giúp đỡ của nhiều tổ chức y tế khác của châu Âu đến được với Việt Nam¹².

Hội Y tế Pháp-Việt ra đời trong thời điểm cuộc chiến tranh Việt Nam ngày càng

¹² Jean-Paul Salles, *La Ligue Communiste Révolutionnaire (1968-1981)*, Presses universitaires de Rennes, Rennes 2005, p.78. (*Hội Cộng sản Cách mạng (1968-1981)*), NXB Đại học Rennes, Rennes 2005, tr.78).

trở nên ác liệt. Chính phủ Mĩ đã sử dụng nhiều loại vũ hóa học bị cấm trong các cuộc chiến tranh để chống lại những người dân Việt Nam đấu tranh cho độc lập dân tộc. Tác hại của những loại vũ khí này không chỉ là trước mắt mà còn để lại di chứng rất lâu dài. Thực tế đó của cuộc chiến Việt Nam đã tác động mạnh tới các tổ chức y tế trên toàn thế giới nói chung và tới đại bộ phận giới bác sĩ ở Pháp nói riêng.

Trong thời gian đầu, khi chưa thành lập được tổ chức riêng, giới bác sĩ Pháp đã cùng sát cánh với giới trí thức Pháp thuộc nhiều ngành nghề khác nhau, tham gia vào các hoạt động ủng hộ Việt Nam như phong trào "*Chữ ký ủng hộ Việt Nam*". Trong số họ có nhiều người là các giáo sư, bác sĩ đầu ngành và là lãnh đạo của các bệnh viện hàng đầu ở Pháp như Milliez, Etienne Bernard, De Sèze... và rất nhiều người khác mà tên tuổi luôn được nhắc đến với sự kính trọng và khâm phục.

Một trong những hoạt động tiêu biểu của giới trí thức Pháp là tổ chức những cuộc mít tinh tố cáo tội ác của Mĩ và kêu gọi độc lập cho Việt Nam như sự kiện "*Ngày của giới trí thức vì Việt Nam*" diễn ra vào 23/3/1968, tại Parc des Expositions (Vincennes). Giới bác sĩ đã tham gia rất đông đảo, tiến hành diễn thuyết và đưa ra những bằng chứng cụ thể về sự tàn sát dân thường và những tác hại nghiêm trọng, lâu dài bởi các chất độc hóa học Mĩ sử dụng

trong chiến tranh Việt Nam. Hoạt động này đã có những ảnh hưởng to lớn đối với phong trào của nước Pháp và với phong trào của giới trí thức trên thế giới.¹³

Sở dĩ sự tham gia mạnh mẽ và đông đảo vào phong trào đấu tranh ủng hộ Việt Nam của giới bác sĩ Pháp được đánh giá cao và coi như một hiện tượng đặc biệt của phong trào hòa bình ở Pháp lúc bấy giờ bởi những đặc điểm riêng của nó. Giới bác sĩ ở Pháp nhìn chung không có truyền thống tham gia các hoạt động chính trị thuộc cánh tả và trên thực tế, rất ít các sự kiện chính trị ở nước Pháp cũng như trên thế giới có sự góp mặt đông đảo của họ. Tuy nhiên, đối với cuộc chiến tranh mà Mĩ tiến hành ở Việt Nam lại là một hiện tượng ngoại lệ. Thông qua những phương tiện truyền thông, báo chí, tất cả những sự thật thảm khốc mà người dân Việt Nam phải hứng chịu hàng ngày trong cuộc chiến tranh do Mĩ tiến hành đều được dư luận thế giới biết đến. Sự thật đó đã tác động sâu sắc và làm thay đổi về tư duy chính trị của giới bác sĩ ở Pháp. Họ dần dần từ bỏ sự thờ ơ cổ hữu đối với chính trị và có mối quan tâm ngày càng nhiều hơn về cuộc kháng chiến chống Mĩ của nhân dân Việt Nam. Bên cạnh đó, sự ủng hộ mạnh mẽ và sâu rộng chưa từng có của phong trào quần chúng

¹³ Dr Pierre Bosquet, "*Les mesdecins et la guerre du Vietnam*", *France Nouvelle*, N.1168, 6 mars 1968, p.5 ("*Giới bác sĩ và cuộc chiến tranh Việt Nam*", *Tuần báo Nước Pháp mới*, số 1168, 6/3/1968. tr.5).

Pháp đối với Việt Nam cũng làm thay đổi tư duy chính trị của họ. Lần đầu tiên trong lịch sử đấu tranh của phong trào quần chúng Pháp có sự tham gia nhiệt tình và đông đảo của giới bác sĩ.

Đỉnh cao của sự phát triển của phong trào này chính là sự thành lập “*Hội Y tế Pháp-Việt*”. Tham gia vào tổ chức này là những thành phần đông đảo và phong phú của những người làm trong ngành y tế Pháp: từ những giáo sư y học đầu ngành cho đến các bác sĩ, y tá, dược sĩ, những nhà nghiên cứu thuộc các bệnh viện và tổ chức khác nhau. Chương trình hành động của tổ chức này hết sức phong phú: bên cạnh việc tổ chức những cuộc mít tinh, tham gia vào các hoạt động biểu tình chung của phong trào phản đối chiến tranh Việt Nam, Hội Y tế Pháp-Việt còn tổ chức rất nhiều hoạt động đặc thù như: phát động các chiến dịch quyên góp thuốc men, trang thiết bị y tế để ủng hộ Việt Nam, tổ chức những cuộc trao đổi kinh nghiệm giữa các bác sĩ Việt Nam và Pháp, hỗ trợ cho Việt Nam những phương thức và phương tiện để điều trị những căn bệnh thường gặp trong các cuộc chiến tranh... Những hoạt động này của Hội đã đón nhận được sự tham gia hết sức nhiệt tình của những người làm trong ngành y tế của Pháp. Hàng nghìn bác sĩ đã quyên góp ủng hộ cho Việt Nam và chỉ sau một thời gian ngắn đã quyên góp được số hiện vật trị giá hơn 50

triệu franc. Số hiện vật này ngay lập tức được gửi tới Việt Nam bằng nhiều con đường khác nhau. Những cuộc gặp gỡ, trao đổi giữa các bác sĩ Việt Nam và Pháp được tổ chức cũng giúp cho những người tham gia trong Hội hiểu thêm rõ về những nhu cầu thiết thực nhất đối với Việt Nam. Bên cạnh những cuộc trao đổi và gặp gỡ trực tiếp, Hội cũng tổ chức những hình thức tiếp xúc khác giữa Việt Nam và Pháp như: trao đổi thông tin về nghiên cứu khoa học, ấn phẩm xuất bản, những hoạt động cần thiết được tiến hành ở cả hai bên... Sự hoạt động hiệu quả của Hội Y tế cũng tác động một cách sâu sắc tới các hoạt động của các tổ chức khác trong phong trào đấu tranh ủng hộ Việt Nam ở Pháp và ở những những nước châu Âu khác.

Bên cạnh những hoạt động riêng, Hội Y tế Pháp-Việt tích cực tham gia và có những đóng góp to lớn cho chiến dịch “*Con tàu Việt Nam*” được phát động bởi Đảng Cộng sản Pháp và các đảng cánh tả, các tổ chức chính trị khác của Pháp.¹⁴ Sự đóng góp không chỉ ở mặt vật chất mà còn là những ý kiến tư vấn hết sức xác đáng của các chuyên gia y tế cho việc mua những trang thiết bị y tế và thuốc men cần thiết cho Việt Nam.

Bắt đầu từ năm 1968, Mặt trận đấu tranh Ngoại giao được mở ra tại Paris và đóng một vai trò quan trọng cho việc kết thúc chiến

¹⁴ Xem chi tiết ở phần 2.1.

tranh. Hơn lúc nào hết, Việt Nam cần nhận được sự ủng hộ trực tiếp và to lớn hơn để có thể giành thắng lợi cả trên chiến trường lẫn bàn đàm phán. Nhận thức rõ vấn đề đó, "Hội Y tế Pháp-Việt" đã phát động một cuộc đấu tranh mới ủng hộ Việt Nam, đưa ra lời kêu gọi khẩn cấp đối với giới bác sĩ trên toàn nước Pháp: "*Cuộc chiến tranh mà Mĩ tiến hành ở Việt Nam ngày càng ác liệt hơn và chính vì vậy nó đòi hỏi ngày càng nhiều hơn nữa sự giúp đỡ về mặt y tế của chúng ta! Ủng hộ thuốc men đối với Việt Nam đã trở thành một nhu cầu cấp thiết! Chúng ta cần phải nỗ lực thực hiện công việc này ngay lập tức để chống lại cuộc chiến tranh "diệt chủng" mà Mĩ đang tiến hành ở Việt Nam!*"¹⁵

Bắt đầu từ năm 1970, Mĩ tăng cường sử dụng các loại vũ khí tối tân và hủy diệt khác nhau trong cuộc chiến tranh Việt Nam nhằm gây sức ép trên bàn đàm phán. Đặc biệt, đầu năm 1972, khi không thuyết phục được phía Việt Nam chấp nhận những điều khoản đưa ra trong Hiệp định, Tổng thống Mĩ Nixon, sau chuyến công du Trung Quốc và sự ra đời của Thông cáo Thượng Hải, đã đơn phương tuyên bố ngừng họp Hội nghị Paris vô thời hạn, quyết định ném bom trở lại tàn phá

miền Bắc. Để phản đối thái độ của Mĩ, báo "Nhân đạo" ngày 10/6/1972 đã cho đăng trên trang nhất bức ảnh một cô bé Việt Nam bị đốt cháy bởi bom napan.¹⁶ Bức ảnh đã tạo ra một chấn động sâu sắc trong dư luận Pháp và thế giới, một sự phẫn nộ của lương tri con người đối với những tội ác mà Mĩ gây ra. Ngay lập tức, những cuộc biểu tình phản đối chiến tranh ở Việt Nam, đòi Mĩ phải chấm dứt ném bom và phải quay trở lại bàn đàm phán lại bùng lên mạnh mẽ ở khắp nước Pháp.¹⁷ Hội Y tế Pháp - Việt đã cùng với nhiều tổ chức khác phối hợp thực hiện một cuộc hội thảo quốc tế tại Orsay (Paris) với nội dung cảnh báo những ảnh hưởng to lớn và lâu dài đối với việc sử dụng chất độc màu da cam trong các cuộc chiến tranh.¹⁸ Sự kiện này đã gây chấn động dư luận thế giới và đẩy chính phủ Mĩ phải đối mặt với sự phản đối mạnh mẽ chưa từng có trong lịch sử tham gia các cuộc chiến tranh của Mĩ. Chính uy tín

¹⁶ Bức ảnh của Phan Thị Kim Phúc (Tây Ninh) bị đốt cháy bởi bom napan của Mĩ. Đây là một trong những loại vũ khí bị Công ước Quốc tế cấm sử dụng trong các cuộc chiến tranh. *L'Humanité*, "L'imaginaire de Phan Thị Kim Phúc brûlée au napalm", le 10 juin 1972, p.1 (Báo Nhân đạo, "Bức ảnh Phan Thị Kim Phúc bị đốt cháy bởi bom napan", ngày 10/06/1972, tr.1).

¹⁷ *L'Humanité*, samedi 10 juin 1972, p.1. (Báo "Nhân đạo", thứ bảy ngày 10 tháng 7 năm 1972, tr.1).

¹⁸ Entretien avec Nguyen Thi Binh réalisé par Dominique Bari, Supplément à *L'Humanité* hebdo du samedi 30 avril 2005 (*Bài phỏng vấn của Dominique Bari, với Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình*, đăng trong Phụ san đặc biệt của báo Nhân đạo, ngày 30/4/2005. tr. 32-33).

¹⁵ Dr Pierre Bosquet, "*Les médecins et la guerre du Vietnam*", sdd, p.5 ("*Giới bác sĩ và cuộc chiến tranh Việt Nam*", Tuần báo Nước Pháp mới, số 1168, 6/3/1968, tr.5).

của giới bác sĩ Pháp đã làm nên được điều này.

Như vậy, hoạt động của Hội Y tế Pháp-Việt ủng hộ Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mĩ đã vượt qua những tư duy chính trị thông thường của giới bác sĩ trước đó. Trước những nỗi đau thảm khốc mà người dân Việt Nam phải gánh chịu trong cuộc chiến tranh do Mĩ gây ra, giới bác sĩ Pháp đã dành cho Việt Nam những mối quan tâm đặc biệt cả về tinh thần và vật chất cho đến khi Việt Nam giành thắng lợi hoàn toàn. Tuy nhiên, không chỉ dừng lại ở đó, những năm sau chiến tranh và cho đến ngày hôm nay, hợp tác trên lĩnh vực y tế vẫn là một lĩnh vực phát triển mạnh mẽ nhất và tiêu biểu nhất trong mối quan hệ Pháp-Việt. Sự trao đổi thông tin, hợp tác đào tạo, thực tập... giữa Bộ Y tế hai nước Việt Nam và Pháp vẫn diễn ra thường xuyên. Điều này có được dựa trên nền tảng của mối quan hệ mà Hội Y tế Pháp-Việt đã xây dựng trong sự nghiệp ủng hộ Việt Nam kháng chiến chống Mĩ.

3. Kết luận

Như vậy có thể thấy những hoạt động của giới trí thức Pháp chiếm một vị trí quan trọng và làm nên nét đặc biệt cho phong trào đấu tranh của nhân dân Pháp ủng hộ Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ (1954-1975) so với các phong trào khác trên thế giới và so với chính phong trào này ở

giai đoạn 1945-1954. Trong giai đoạn 1945-1954, phong trào phản chiến của nhân dân Pháp mặc dù hết sức mạnh mẽ song chi tập trung ở một số đảng phái cánh tả như Đảng Cộng sản, một số tổ chức của người lao động như Tổng Liên đoàn Lao động... Giới trí thức Pháp tham gia chưa nhiều và chưa trở thành một phong trào độc lập. Do vậy, sự góp mặt của phong trào ủng hộ do trí thức Pháp đề xướng và tham gia tạo nên sự kiện có tính chất bước ngoặt trong lịch sử đấu tranh xã hội ở Pháp. Không chỉ dừng lại ở sự tham gia phong trào của các đảng phái cánh tả và các tổ chức công đoàn như giai đoạn trước, trong giai đoạn này, đông đảo tầng lớp trí thức Pháp bao gồm nhiều thành phần khác nhau như: nghệ sĩ, các nhà nghiên cứu, các giảng viên đại học... và đặc biệt là tầng lớp bác sĩ đã tích cực tham gia vào phong trào chung và có những sáng kiến riêng. Lần đầu tiên trong lịch sử của phong trào đấu tranh vì hòa bình ở Pháp, giới bác sĩ đã tham gia một cách nhiệt tình và đông đảo đến như vậy. Thực tế cuộc chiến ở Việt Nam đã phá vỡ những tư duy truyền thống của giới trí thức Pháp, thay đổi tư tưởng họ và tạo nên một bước đột phá của hoạt động chính trị Pháp. Và cũng chính vì điều đó, phong trào đấu tranh của giới trí thức Pháp đã thực sự có những đóng góp to lớn, góp phần đưa tới thắng lợi vĩ đại của nhân dân Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mĩ cứu nước./.